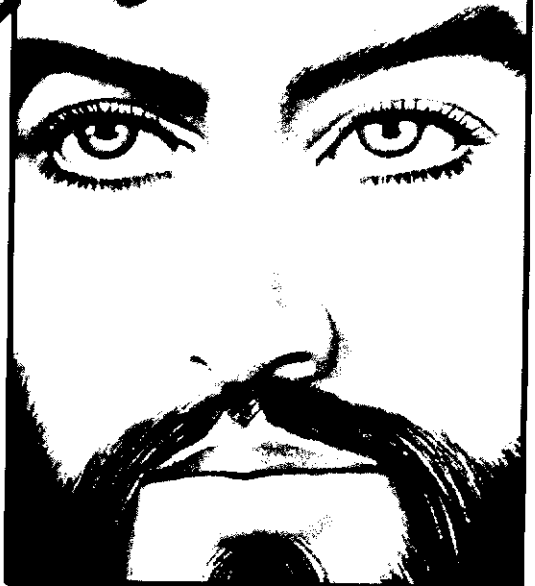

مقدمه :

آنچه به رشته تحریر درآمده است، با بررسی تفاسیری همچون «صافی» از ملا محسن فیض کاشانی «برهان» از هاشم بحرانی «نورالثقلین» از حویزی «المیزان» از علامه طباطبائی «نمونه» از آیه الله مکارم شیرازی «نور» از استاد قرائتی می‌باشد و سعی بر آن بوده تا نکات لطیف تفسیری به اختصار، روزنه‌ای از شناخت و معرفت به سیمای وجودی حضرت اباعبدالله الحسین (ع) را پیش رویمان بگشاید. در این مقاله هشت نکته تفسیری را با عناوین ذیل به منظر خوانندگان تقدیم می‌دارم.

امام حسین(ع) و خوف و خشیت الهی
امام حسین(ع) صاحب نفس مطمئنه
امام حسین(ع) چراغ هدایت و کشتی نجات
امام حسین(ع) و هدایت بشریت

امام حسین(ع) و امر به معروف و نهی از منکر
امام حسین(ع) معلم عزت و افتخار
امام حسین(ع) معلم ایثار و اخلاق
امام حسین مصداق ذبح عظیم

امام حسین (ع) خوف و خشیت الهی:

قرآن در وصف انبیا می‌گوید: پیامبران پیشین کسانی بودند که در تبلیغ رسالت الهی، از خدا می‌ترسیدند و از هیچ کس جز خدا نمی‌ترسیدند؛ «الَّذِينَ يَلْتَمِسُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ» (۴) امام حسین (ع) نیز دارای این دو خصیصه برجسته است:

۱ - تنها از خداوند می‌ترسید. در دعای عرفه می‌گوید: «أَلْهَمْ اجْعَلْنِي أَخْشَاكَ كَأَنِّي أُرَاكَ» (۵)

۲ - از غیر خدا نمی‌ترسید. حضرت می‌فرماید: اگر در دنیا هیچ پناهگاهی نداشته باشم و کسی مرا حمایت نکند، من با یزید بن معاویه بیعت نخواهم کرد؛ «لَوْ لَمْ يَكُن لِي مَلْجَأٌ وَلَا مَأْوَى لَمَا بَايَعْتُ يَزِيدَ بِنِ مَعَاوِيَةَ». (۶)

امام حسین (ع) صاحب نفس مطمئنه:

«يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمَطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي» (۷)

امام صادق (ع) فرمودند: «أَقْرَأُوا سُورَةَ الْفَجْرِ فِي فِرَائِضِكُمْ وَنَوَافِلِكُمْ فَانْهَأْ سُورَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (ع) فَقَالَ لَهُ: أَبُو أُسَامَةَ وَكَانَ حَاضِرَ الْمَجْلِسِ وَكَيْفَ صَارَتْ هَذِهِ السُّورَةُ لِلْحُسَيْنِ (ع) خَاصَّةً؟ فَقَالَ: أَلَا تَسْمَعُ إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى: «يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمَطْمَئِنَّةُ» الْآيَةَ أَمَا تَعْنِي الْحُسَيْنِ (ع) فَهُوَ ذُو النَّفْسِ الْمَطْمَئِنَّةِ الرَّاضِيَةِ الْمَرْضِيَّةِ وَأَصْحَابِهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ (ص)». (۸)

سوره مبارکه فجر را در نمازهای واجب و مستحب بخوانید. زیرا این سوره مبارکه در شأن امام حسین(ع) است. شخصی علت آن را جویا شد، حضرت در پاسخ فرمودند: به دلیل آن که امام حسین(ع) صاحب نفس مطمئنه بود که خداوند از او راضی و او از خداوند راضی بود. (و یکی از مصادیق بارز این آیه شریفه، امام حسین(ع) است.)

امام حسین(ع) مصباح هدایت و کشتی نجات:

قرآن کریم انبیای الهی را، هدایت‌گر مردم به امر الهی در پرتو صبر و یقین و عبادت معرفی می‌کند؛ «و جعلناهم ائمه يهدون بامرنا و اوحينا اليهم فعل الخيرات ... و كانوا لنا عابدين» (۹)، «و جعلنا منهم ائمة يهدون بامرنا

لَمَّا صَبَرُوا وَ كَانُوا بَايَاتِنَا يَوْقِفُونَ» (۱۰) امام حسین (ع) مظهر این وصف برجسته انبیای الهی است از این رو پیامبر اکرم (ص) او را مصباح و چراغ فروزان هدایت معرفی نموده است. «إِنَّ الْحُسَيْنَ مِصْبَاحَ الْهُدَىٰ وَ سَفِينَةَ نَجَاةٍ». (۱۱)

امام حسین (ع) و هدایت بشریت :

در جهان هستی اموری وجود دارد که عموم انسان‌ها می‌توانند از آن فیض و بهره ببرند و اختصاص به هیچ طایفه و نژاد خاصی ندارد. از جمله :

الف - رحمت الهی؛ «إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرؤُفٌ رَحِيمٌ». (۱۲)

ب - رسالت پیامبر اکرم (ص)؛ «وَ أَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا». (۱۳)

ج - قبله و خانه‌ی کعبه؛ «إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةٍ مُّبَارَكًا». (۱۴)

د - قرآن کریم؛ «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ». (۱۵)

ه - عاشورای حسینی؛ «وَ بَدَّلَ مُهَجَّتَهُ فَيْكَ لِيَسْتَنْفِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ حَيْرَةِ الضَّلَالَةِ». (۱۶)

امام حسین (ع) و امر به معروف :

قرآن می‌فرماید : شما بهترین امت هستید، در صورتی که امر به معروف و نهی از منکر کنید؛ «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ تُنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ» (۱۷) امام حسین (ع) نیز در هدف از قیام خود می‌فرماید : من برای احیای امر به معروف و نهی از منکر خروج کردم؛ «إِنَّمَا خَرَجْتُ لِطَلْبِ الْإِصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدِّي مُحَمَّدٌ (ص) أُرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ أَنْهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ». (۱۸)

امام حسین (ع) معلم عزت و

افتخار :

قرآن کریم می‌فرماید : هر کس خواهان عزت است، عزت در

پرتو ایمان و عمل صالح

است؛ «مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْعِزَّةَ

فَللَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ» (۱۹)
 امام حسین(ع) در قیام خود در کربلا طالب عزت بود؛ «هیهات منى الذلّة» (۲۰)

امام حسین(ع) معلّم ایشار و انفاق :

«لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ». (۲۱) به مقام ابرار نایل نمی‌شوید، مگر با انفاق برخی چیزهایی که دوست دارید. امام حسین(ع) در روز عاشورا تمام آنچه را که در اختیار داشت و همه آن‌ها محبوب او بود، در راه خدا انفاق کرد.

امام حسین(ع) مصداق ذبح عظیم :

«و فدیناه بذبح عظیم». (۲۲)

نوع مفسران درباره‌ی آیه گفته‌اند : منظور از ذبح عظیم کبش (قوچ) است. علامه طباطبایی(ره) می‌گوید : چون این ذبح عظیم به امر الهی است و به خداوند نسبت داده می‌شود، از این رو عظیم است. بعضی دیگر از مفسران شیعه، از جمله ملا محسن فیض کاشانی در صافی (۲۳)، سید هاشم بحرانی در برهگان (۲۴)، حویزی در نورالتقلین (۲۵) و مرحوم مجلسی در بحارالانوار (۲۶) طبق حدیثی که از امام رضا(ع) نقل شده، گفته‌اند : مراد از ذبح عظیم امام حسین(ع) است. (۲۷)

منابع و مصادر :

- ۱- استاد اصفهری طاهرزاده از اساتید دانشگاه و از محققین استان اصفهان می‌باشد. از ایشان آثار متعددی به رشته تحریر درآمده است.
- ۲- محقق و پژوهشگر علوم و معارف قرآنی از حوزه علمیه قم و دارای تألیفات متعدد قرآنی
- ۳- این بحث در شماره‌های بعدی ادامه می‌یابد.
- ۴- قرآن کریم، سوره احزاب، آیه ۳۹
- ۵- بخشی از دعای عرفه امام حسین(ع)
- ۶- بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۳۲۹
- ۷- سوره فجر، آیات ۲۷ تا ۲۰
- ۸- بحارالانوار، ج ۲۴، ص ۹۲
- ۹- سوره انبیاء، آیه ۷۲
- ۱۰- سوره سجد، آیه ۲۴
- ۱۱- بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۰۵
- ۱۲- سوره حج، آیه ۶۵
- ۱۳- سوره نساء، آیه ۲۹
- ۱۴- سوره آل عمران، آیه ۹۶
- ۱۵- سوره بقره، آیه ۱۸۵
- ۱۶- زیارت اربعین حسین
- ۱۷- سوره آل عمران، آیه ۱۱۰
- ۱۸- نفس المهموم، ص ۴۵
- ۱۹- سوره فاطر، آیه ۱۰
- ۲۰- بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۸۳
- ۲۱- سوره آل عمران، آیه ۹۲
- ۲۲- سوره صافات، آیه ۱۰۷
- ۲۳- تفسیر صافی، ج ۴، ص ۲۷۹
- ۲۴- تفسیر برهگان، ج ۴، ص ۳۰
- ۲۵- تفسیر نورالتقلین، ج ۴، ص ۴۳۰
- ۲۶- بحارالانوار، ج ۱۲، ص ۱۲۴
- ۲۷- ترجمه قرآن خرمشاهی، ص ۴۵۰